

Act – Svenska kyrkan? Byt inte bara namnet, klargör uppdraget

I BÖRJAN AV MAJ meddelades att »Svenska kyrkans internationella arbete» byter namn till »Act – Svenska kyrkan». Det nuvarande namnet tillkom efter det att Lutherhjälpen och Svenska Kyrkans Mission år 2008 slagits samman till en gemensam organisation. Varje namnbyte är kostsamt, dels när man ska hitta och fastställa det nya namnet, dels när det ska göras känt. Det nu aktuella bytet kostar enligt uppgift ca 30 miljoner.

Bakom förändringen ligger enligt ansvariga att det nuvarande namnet är svårt att lägga på minnet. Ännu viktigare är att konkurrensen i insamlandet ökat genom att flera stora internationella insamlingsorganisationer börjat verka även i Sverige. Namnbytet i sig lär därför inte nämnvärt påverka insamlingsresultatet. Mer avgörande är frågan om arbetets profilering.

När de båda organisationerna för tio år sedan gick samman var det två delvis skilda kulturer och målsättningar som skulle förenas. Medan Svenska Kyrkans Mission (grundad 1874) hade sin bakgrund i missionsarbetet – på missionsstationer formulerat som »we preach, we teach, we heal» – så bildades Lutherhjälpen efter Andra världskriget för att inledningsvis söka läka sårerna i Europa. Medan missionsarbetet var en hjärtesak framför allt bland Svenska kyrkans gudstjänstfirare och trojänare (inte minst inom syföreningarna) lockade Lutherhjälpen givare från en bredare grupp.

Gemensamt för båda var en upparbetad ombudsorganisation med stark förankring i församlingarna. Kulmen för insamlings-

perioderna inföll på Trettondedag jul och Palmsöndagen, dagar som gav stora kollekter. Genom att fokus växlade kunde Lutherhjälpskampanjen köra igång strax efter det att missionsinsamlingen avslutats.

Vad har då hänt under de tio år som gått? På den öppna insamlingsmarknaden finns nu allt fler starka aktörer som lockar till sig givare. Svenska kyrkans andel av insamlade medel har blivit allt mindre. Även de kyrkliga givarna tycks inte sällan söka andra kanaler än Svenska kyrkans egen. Ett fortsatt givande genom Svenska kyrkans insamlingar förutsätter att de ger ett mervärde som andra aktörer saknar. Man kan inte längre förvänta sig att givarna ska vara solidariska med kyrkans egna kanaler.

Vid sammanläggningen uttrycktes farhågor för att missionsperspektivet riskerade att nedprioriteras till förmån för biståndsarbetet. Tio år med den nya organisationen visar att oron var befogad, även om förändringen påbörjats redan tidigare. Bakom nedprioriteringen av missions- och evangelisationsarbetet ligger sannolikt minst tre faktorer. För det första har mission kommit att uppfattas som något som kyrkan inte ska ägna sig åt, en följd av att man tagit avstånd från vad som ibland med rätt, oftast med orätt, beskrivits som ett maktutövande. Man har även tvekat inför kyrkans anspråk att endast Kristus är Vägen, Sanningen och Livet.

För det andra har diakonin, den inbördes hjälpen kristna emellan, ersatts av ett arbete som stöder utsatta oavsett deras tro och tillhörighet. Förvisso gäller kyrkans kallelse hela

mänskligheten men frågan är inte okomplicerad. Hur visar kyrkan att hela kroppen lider när en lem lider? Finns det ett specifikt ansvar för de medkristna och hur ser det då ut?

För det tredje utgör Sidas stöd en växande andel av budgeten för Svenska kyrkans internationella arbete. Därmed har troligen beroendet av de riktlinjer som gäller för statligt bistånd kommit att prägla arbetet allt mer.

Svenska kyrkan står här inför ett dilemma. För att ta andelar på den allmänna insamlingsmarknaden behövs en inriktning som ligger så nära de övriga aktörerna som möjligt. De främsta argumenten till varför givarna ska välja Svenska kyrkans kanaler blir då de låga insamlingsomkostnaderna och det världsvida kontaktnätet.

Men detta räcker inte. Det finns fler skickliga aktörer. En god sak blir varken bättre eller sämre av att den görs i kyrkans namn. Det är tveksamt om kyrkan ska lägga energi på sådant som andra kan göra bättre eller lika bra. Ett kyrkligt arbete kan endast motiveras om det skapar ett tydligt mervärde jämfört med andra aktörer. För Svenska kyrkans del borde saken vara uppenbar, en holistisk syn där kropp, själ och ande hålls samman på ett sätt som annars inte sker.

En sådan profilering förutsätter att det internationella arbetet åter får starkare fokus på kyrkohjälp. Hjälp till systerkyrkor som finns på missionsområden, hjälp till martyrkirkor och nära samarbete med andra kyrkor borde än mer än i dag vara självklara kanaler för det kyrkliga givandet. Här har kyrkan ett sammanhang som andra aktörer saknar.

Från de kyrkor som Svenska kyrkan genom åren haft omfattande samarbete med hörs inte sällan en frustration över de svenska prioriteringarna. En sammandragning av sådana kyrkor skedde för en del år sedan i Lund. Där framkom tydligt, om än i diplomatiska ordalag, den irritation man känner från

deras sida. Varför får man inte stöd för sitt evangelisationsarbete? Varför får man inte stöd för att bygga nya kyrkor? Varför får man inte ta emot utsända missionärer på liknande sätt som man fick förr? Varför driver inte Svenska kyrkan en holistisk syn där kropp, själ och ande hålls samman?

Till detta kommer att många kyrkor med små administrativa resurser ibland upplever redovisningskraven för att ta emot bistånd som så omfattande att man avstår från att söka medel.

Vad kan man då göra åt vikande insamlingsciffror och ökat beroende av statligt stöd med dess förpliktelser? Visst kan återkommande katastrofer öka det allmänna givandet så att detta spiller över också på Svenska kyrkan. Men det kan också önskemålet från en enskild församling om att få nya nattvardskär i metall för att underlätta hygienien, eller om en ny kyrkklocka i stället för den gamla som spruckit eller om att få ta emot en församlingsarbetare från sin svenska vänförsamling. Även ett mer omfattande växelspel med utsändande och mottagande av missionärer från stift och från nationell nivå skulle fördjupa relationen med andra kyrkor.

Svenska kyrkan behöver på nytt definiera och klargöra den grundläggande inriktningen på sitt internationella arbete och då inte bara i dess diakonala uppgifter utan än mer i själva missionsuppdraget. Det krävs ett omtag som också förankras i församlingarna. Om detta inte sker finns andra och mer lämpade insamlingskanaler för församlingar och enskilda kristna som vill bygga vidare på det goda arvet från Svenska Kyrkans Mission och Lutherhjälpen.

En inspirationskälla skulle utan tvekan kunna vara den inomkyrkliga väckelse som är rotad i samma mylla som en gång missionsarbetet växte fram ur. Den kyrkliga ledningen borde snarast ta initiativ till ett sådant möte.